

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. **Hirdetések**
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Állítsunk egyházi könyvtárakat! Dombi Lajos.
— Szerény indítványok. Nagy Elek. — Tárcza. A népiskolai
írásitanítás a vallásos nevelés szolgálatában. Jámbor Lajos.
— Közügyeink. Vagyont öröklő város és egyház. Nagykőrösi.
— A reverendához. Csia Kálmán. — Irodalom. —
Különfélék. — Szerk. posta.

Állítsunk egyházi könyvtárakat!

„Semmi nincsen új dolog a nap alatt“, — bölcse Sallamon állítása szerint. Ez sem új gondolat, hogy állítsunk egyházi könyvtárakat, mert — ha emlékezetem nem csal — talán a „Protestáns Közlöny“ valamelyik évi folyamában felmerült ennek eszméje, tárgyalva lón a kérdés, úgyde ez is — miként sok más indítvány — mély hallgatással mellőztetett, születésével egyidejűleg sírba tereltetett... Megpróbálom azért lefejtetni róla a feledés mohát, hadd hangozzék az új életre ébredt eszme felett a szó: „Kelj fel és járj!“

Több mint tíz évvel ezelőtt egy — római katolikus — lelkészársam vendége valék, kinek hivatalos szobájában szemembe tünt a könyvgyűjtemény nagysága, különösen azért, mert az illető kolléga akkor még velem együtt, alig néhány éves pap volt; s midőn nem állhattam meg, hogy e tekintetben való kellemes meglepetésemnek kifejezést adjak, ama felvilágosítást nyerém, hogy „a könyvtár a parochia tulajdona“. No, — gondolám magamban, — így már értem, hogy miként találhatni kezdő papnál is szép könyvgyűjteményt! Azonban itt még nem állapodtam meg, hanem a tapasztalati tényből levonva a következtetést, önkénytelenül azon óhajtás szállta meg lelkemet: vajha az ev. ref. lelkészi hivatalok is bírnának könyvtárral!

Addig tépelődtem e gondolattal s annak nyilvánosságra hozatalával, míg egyszer csak valamelyik évben (hogy mikor és ki által? arra nem emlékezem) ez eszme felszínre vettetett, miként fentebb is említém.

Hogy állítsunk egyházi könyvtárakat, annak szükségét ugyancsak tapasztalati tényekre kívánom építeni s ez által megokolni e tárgyban való indítványomat.

Ugyanis ifjú papkoromban történt egy alkalommal, hogy az esperesi körlevélben ilyenforma szavak fordultak elő: „Ez évi . . . hónap . . . napján kezdem meg egyházlátogatási körútam . . . egyházmegyei tanácsbíró atyámfiával a . . . körben; a . . . i körökben . . . atyámfiai teljesítendik az egyházlátogatást (can. visitatio), mely alkalommal mind magamnak gondom leszen tüzetesen megvizsgálni, hogy lelkészársaim miként vannak ellátva könyvekkel s így az önmívelés segédeszközeivel minő mérvben rendelkeznek, mind pedig a többi körökben egyházlátogatást teljesítő t. atyámfiaknak megbízást adtam, hogy hasonlóképen cselekedjenek“ . . .

Midőn az esperesi rendelkezésnek e szavait elolvastam, — élénken emlékezem rá vissza, — arcomba szökött a vér, mert a lelkészek feletti ilyen praeceptoros gyámkodást — tekintettel arra, hogy minden papnak könyvgyűjteménye kizárólagos magántulajdona — nem egyéb, mint „hivatalos hatalommal visszaélés“ elhamarkodott tényének tekintém, sőt ezen nézetemnek „négy szem között“ határozott kifejezést is adtam az esperes előtt, ki rendelkezésének törvényes voltát minden törekvése dacára sem tudván előttem kimutatni, a szükségességről, felmutatott névszerinti példák által, meggyőzött, midőn nevezett meg első osztályú egyházban papokat, kik 15—20 éves lelkészségük dacára alig 20—40 kötetnyi könyvgyűjteménnyel látták el magukat, kétségtelenné tevén ez által, hogy a „folytonos önképzés“ köteletségét vagy nem ismerik, vagy annak teljesítéséhez hiányzik érzékük.

Bizonyára ha az egyház tulajdonát képező könyvtárak állnak vala a lelkészek rendelkezése alatt, az önként kínálkozó alkalom felkölti vala a tétlenség, közöny vánsáról az olyan papoknak is nagy részét, kik saját pénzö-

kön nem vásárolnak könyveket s nem igyekeznek — nagy költséggel — megszerezni az önmívelés segédeszközeit; másfelől ama — bizonyára jó szándékból eredt — jogkört haladó s magán jogot sértő intézkedése az esperesnek nem történik meg, mert az egyház tulajdonát képező egyházi könyvtárak felett teljes joggal, sőt egyenes kötelelességreileg gyakorolható vala a felügyeleti jog, míg ez a lelkészek tulajdonjogát illetőleg épen nem!

Amde ne csak olyanokat nézzünk meg, kik meghozhatóak ugyan az anyagi áldozatot a könyvek szerzésére, hanem azt fősvénység, vagy bármi más oknál fogva nem teszik meg, hanem ezektől eltekintve, vegyük gondolóra, hogy a 8 — 10 éves káplánkodás után — sokszor eladósodott — új papnak minő jótétemény volna, ha parochialis könyvtárt talál lakásán s így — mit saját költségén nem tehet meg — rendelkezik a folytonos önképzés segédeszközeivel! Hány papnak adná meg az ily könyvtárak létezése az alkalmat hasznosan tölteni az időt, nemesen szórakozni, különösen faluhelyen, hol ideje is bőven lenne az illetőnek az olvasásra s a társadalmi élet fogyatékos volta is reá utálná őt erre!

Legkevésbé sem nagyítom a dolgot, midőn azt említem meg, hogy falusi pap koromban nagyon sokszor egyedül a könyvek mentettek meg az unalomtól s nyújtottak számomra hasznos időtöltést.

Azt mondja azonban talán valaki, hogy az egyházak nem kötelezhetők egyházi könyvtárak állítására; vagy ha kötelezhetők volnának is, nem áll módjokban ezt tenni.

A mi az első állítást illeti, arra nézve az én nézetem is az, hogy ezidőszerint nincs jogi alap, melyre támaszkodva követelni lehetne az egyházaktól e könyvtárak felállítását, de mivel szükség és méltányosság egyiránt mellette szólnak: meg kell teremteni a jogi alapot a létesítésre! Ezt könnyen megtehetik az egyházmegyék s kerületek.

Az érem másik oldala kissé nehezkesebb első tekintetre, mert tagadhatlan tény, hogy az évek haladtával általánosan több-több szükséglet-súlya nehezül egyházi pénztárainkra. Azonban nem volna nekem szándékom „ajtóstól rohanni“ neki a terv kivitelének, honnan itt is — mint mindenütt — mellőzhetlennek vélem követni ez utasítást: „lassan siess, tovább érsz!“ s hogy: „többet észszel, mint erővel!“

Körütekintéssel, a lehetőség szigorú mérlegelésével kellene, — szerintem, — annyit, a mennyit az egyház anyagi ereje megbír, évenként fordítani e célra s a mellett — miként Erdélyben egy körlelkész cselekedett: könyvadományozásra kérte fel országszerte a nagy közönséget s ily módon sikerült neki egyházi könyvtárt szervezni — a kinnálkozó alkalmakat fölhasználni a cél megvalósítására.

„Cseppekből lesz a tenger“, a kicsiny vessző is idővel terebélyes fává növekedik hű gondozás, kedvező kö-

rülmények folytán. Minden kezdet nehéz, — de azért ne rettenjünk vissza; kitartó munkásság előbb-utóbb meghozza gyümölcsét.

Ne tartson vissza bennünket, most élő lelkészeket, azon gondolat, hogy mi talán csak a kezdet kezdetén maradjunk, munkánk, törekvésünk sikerét meg nem érhetjük! Mózesnek sem adatott meg az ígért földére vezérelhetni Izráel népét! . . . Munkára fel! — mert helyesen jegyezte meg az oltogató öreg paraszt, midőn II. József „legszorosabb incognitóban“, vagyis álruhában körutat téve megszólítja: „ugyan mit kinlódik kend öreg azzal az oltással, úgy sem igen ehetik már annak gyümölcséből“, — helyesen jegyezte meg, mondom, az öreg: „az lehet, hogy magam nem eszem, de enni fognak gyermekeim! Hát te hogy ennél gyümölcsöt, ha apád nem oltott volna számodra?“

Plántáljunk, öntözzünk s Isten adja az előmenetelt, a sikert!

Dombi Lajos.

Szerény indítványok.

Valahányszor a „Gyakorlati bibliamagyarzatok“ nagy-érdemű szerkesztőjének, Garzó Gyulának panaszoló, szemrehányó szavait, s azokra az egyházi sajtó visszhangját olvasom, mindannyiszor az önvád terhe nehezedik lelkemre, szívemre, találva érezvén magamat. S annak a vádnak súlya alól szabadulást, könnyebbülést óhajtván keresni, sőt találni, úgy tesz, mintha a prot. irodalmunk iránti érdekeltség rendszerének, tevékenységének tökéletesebb, közhasznúbb irányban haladása segíthetne rajtam és másokon is, midőn felkarolná, egészen magáévá tenné a „Gyakorlati bibliamagyarzatok“ nemes, boldogító vállalatát.

Igen, nem volna prot. vallásos érzületem, sőt sziklakemény szív lagnék keblemben, ha ég tő szégyenpír nem borította volna el arcomat pl. akkor, midőn a Debreczeni Prot. Lap f. évi 2-ik számának „Irodalom“ rovatában olvastam a „Gyakorlati bibliamagyarzatok“ „kínos vergődéséről“ kétségtelenül tanúskodó, idézett sorokat. A vergődés már nem tegnapi, hanem több évi, s mégis a prot. olvasó közönség, mintha nem is észlelné azt, mint ama könyörületlen lévita, nem siet szüntetni a kint, a nyomort részvétével, melynek áldásával halmoz el sok más törekvést.

Tökéletesen meg vagyok győződve, hogy a sokkal jobb sorsra érdemes „Gyakorlati bibliamagyarzatok“ állapota felett nem egyedül én magam, sőt sokan kesergünk és sietnénk pártfogására, ha a „nervus rerum gerendarum“ engedne bennünket, de hát az ellen a kész lélek teste erőtelen.

Ily körülmények közt biztat a remény, hogy az érdeklődők nem veszik rossz néven tőlem, ha szót emelek, és egyéni szemrehányásom elől menekülendő, szerényen indítványozom, hogy a Magyar Prot. Irodalmi Társaság fogadja magáévá a nt. Garzó Gyula szerkesztése alatt megjelenő „Gyakorlati bibliamagyarzatok“-at.

Ezt indítványozni több okom van. Legyen szabad elmondanom!

Okom legelsőben az, hogy annak közszükségét egyházi

lapjaink egyhangúlag beismerik, és hogy a közszükségnek kielégítésére teljesen képes is az, a mint ezt több éves működése kétségtelenné tette; ebből folyó okom továbbá, hogy egy ilyen vállalat sokkal több dicsőséget, nagyobb lelki örömet és anyagi hasznot nyújtana a M. Prot. Irod. Társaságnak, mint az n értekezések, melyek hasonlóak a holdhoz, mely világít ugyan, de nem úgy, mint a nap, és nem melegítve nem is éltet, s csak a reális életen felül repkedő ábrándosok találhatnak bennök különös gyönyörűséget; okom továbbá, hogy kik pl. 30 forintnál nem áldozhatunk többet évente irodalmi terményekre, ha már tagjai lettünk az Irodalmi Társaságnak, legalább szellemi kincsünkkel tehetnők azt a terméket, melyet különben legjobb akarattunk mellett sem mondhatunk magunkénak, ha csak az elfogadott egyházi hírlapok valamelyikét nem számúzzuk. Ez okból azért érvelek, mert én is voltam előfizetője a „Biblia-magyarzatok“nak, de kénytelen voltam s vagyok elmaradni, kivált mióta az Irodalmi Társaság is áldozatot kíván, és pedig többet, mint a Garzó vállalata. Ha tehát én s több hozzám hasonló megértettük magunkat e Társaságért, legyen készséges ő is könnyíteni rajtunk javaslatunk elfogadása által, mint a melylyel a tagoknak közhasznúbb szellemi szolgálatot tesz és a mely őt sem bénítja, sőt erőteljesebbé teszi.

Kis-Palád.

Nagy Elek,
ev. ref. lelkész.

(Vége köv.)

Tárcza.

A népiskolai írástanítás a vallásos nevelés szolgálatában.

— Tanügyi értekezés. —

A társadalom romlottsága és erkölcstelensége miatt panaszkodni, — napjainkban igen felkapott dolog. Nem célom a világnak e thémáról szóló ítéletét mérlegelni, hogy vajjon mennyiben igaz az? Annyi azonban mindenesetre áll, hogy a panasznak oka van, s ez nem egyéb, minthogy a mai, anyagiakért rajongó kor minél inkább fárad és küzd a földi jók elnyerése és megszerzése érdekében: annál inkább feledi az erkölcsösséget s így a vallásosságot is, mert hiszen e kettő ikertestvér.

Hogy az említett baj megvan és létezik a társadalom alsóbb és felsőbb köreiben egyiránt, itt kisebb, amott nagyobb mértékben: annak bizonyításától fölmentenek engemet a napilapok e tárgyra vonatkozó sűrű, hasábokra terjedő hírei, melyek — nem mondom, hogy talán mindig és egészen, — de a legtöbbször hű tükröi a társadalom e rákos nyavalyájának.

Lelki betegségről lévén szó: megfelelő gyógymóddal kell e bajt orvosolni már a gyermekkorban, a mely tudvalevőleg alkalmas melegágya a jónak, szépnek és nemesnek, de egyszerűsmind a rútak, gonoszak és nemtelenek is. Legyünk gondos és óvatos kertészek mi tanítók, vessünk tiszta magvakat e melegágyba, ápoljuk, védjük a kikelt csemetéket és sarjadékokat, míg megerősödnek, hogy majd esetleg az avatatlan és gonosz kezek által közéjük hintett gaz és gyom magvai ki ne kelhessenek, vagy — ha ez minden elővigyázat daczára megtörténék is — a dudva el ne nyombassa a nemes növényt.

Ha valahol megállhat ez a nagyon is gyakorlatiassá vált

közmondás, hogy a cél szentesíti az eszközöket: úgy az erkölcstelenség kiirtásában a működésre nézve ez az elv valóban irányadó lehet. Bármily jellegű legyen is valamely népiskola: felekezeti, községi vagy állami, — az általános erkölcstan szabályait és elveit a nevelés-oktatás nagy munkájában szem elől el nem tévesztheti s fel nem adhatja; sőt alkalmaznia kell azt csaknem minden tantárgynál, ha — nem csupán szárazon, lélek nélkül, testileg, de — lelkileg, szellemileg is növelni akar.

Azt mondom a fenti sorokban, hogy az erkölcsiség terjesztésénél, vagyis a vallásos nevelésben, a népiskola csaknem minden tantárgya rendelkezésünkre áll; és én azt hiszem, hogy ez nem nagy és merész mondás, nem pusztá frázis, de igenis való, a melyet e b. lap művelt olvasói előtt hosszan és bőven fejtegetnem szükségtelen. Ily álláspontra helyezkedve, méltóztassanak megengedni, hogy a fenti cím alatti fejtegetésemhez kiválaszthassak a népiskola tantárgyai közül egy igénytelennek látszó, de az alkalmazás minősége szerint fontossá is tehető tárgyat: az írástanítást. S míg szerény tehetőségem e tárggyal foglalkozni fog: engedjék hinnem és reménylenem, hogy nagybecsű figyelmök és türelmökkel megajándékozzák jóakarató közremunkálódásomat!

Már midőn a gyermek a mindennapi iskolába kerül, a szerint, a mily házi nevelésben részesült szülői körében: homályosabb vagy világosabb fogalmai, képzeleti vannak némi erkölcsi dolgokról; így tehát képzelet- és lelki világa, ha gyéren is, de népesítve van. A jó és rossz, a helyes és helytelen, az illő és illetlen dolgok feletti ítélkezés azonban még igen gyengén, vagy némelyiknél még semmiképen sem ad életjelt magáról; később azonban az iskolai rend és foglalkozások megszokása s megkedvelése mindinkább életre, tevékenységre ébresztik az alvó tehetségeket és megkezdődik a gyermek lelki világában a szorgalmas működés, a tárgyak, dolgok és események feletti ítélkezés, bíráltság ideje és lassanként a gyermek keresi és feltalálja a különbségeket, azokból igazságot, szabályt, következtetést von le önmagának; vagyis más szóval fejezve ki e működést: okul, okosodik.

Az írástanítás megkezdése és gyakorlása alkalmával sok egyes szót és mondatot megragadhat a buzgó tanító a vallásos nevelés eszközlésére; kicsinyesnek látszanak ugyan az első pillanatra ezek a dolgok, de hiszen az édes méz is virágporból készül! Az ilyen, írás közben is előforduló szavak, mint pl. Isten, ima, hála, jótétemény, hit, remény, szeretet, könyörületesség, alamizna, fohász, könyörgés, ének, halál, feltámadás, mennyország, pokol, kárhozat, üdvösség, Jézus Krisztus stb. stb. — bő alkalmat szolgáltatnak a tanítónak a vallásos érzellem fölkelése — és erősítésére. A mostani új iránynyal, tanításmóddal ellenkezőleg, — melylyel némely ABC szerkesztők csaknem kirívóan dicsekednek, — én egész lelkemből, tapasztalásomból, meggyőződéseimből kifolyólag állíthatom: csakis akkor van a gyermeknek erkölcsi nyeresége az írástanulásból és olvasni tudásból, ha teljesen érti is azt, a mit ír vagy olvas.

Magyarázza meg a tanító a leírt vagy leíratott és olvasott szavakat a gyermekek értelméhez mérten, sőt szándékosan is írasson olyanokat, melyek által a növendékek vallásos lelkülete újabb és újabb tápot nyerhet a további működésre és erősítésre. Midőn a gyermekek mind hova-tovább haladnak az írvaolvasásban, sőt talán már folyékonyan írnak és olvasnak: rövidebb vagy hosszabb mondatokat írasson és olvastasson velök; nem kizárólagosan vallási értelműeket ugyan, —

mert hiszen a jóból is megárt a sok, meg aztán a népiskolának nem is lehet czélja és feladata, hogy fanatikussá nevelje növendékeit, — de elég gyakran abból a czélből, hogy azokat a gyermekek megkedveljék; s képletesen szólva, hogy azok hússá és vérré váljanak bennök. A vallásos anyagot lehet változtatni más és önbecsű írárdarabokkal, pi. közmondásokkal és példabeszédekkel is. Az előbb jelzett, szóban lévő írárdarabok természetére nézve szolgáljanak példa gyanánt az ily mondatok:

„Imádkozzál és dolgozzál! — Az Isten mindnyájunknak szerető jó Atyja! — Szegény ember szándékát gazdag Isten bírja. — Segéljed a nyomorultat! — Adj hálát az élvezett javakért! — Tiszteld és szeresd szüleidet! — Megbecsüld embertársadat! — Az emberek a jó Isten előtt mindnyájan egyformák. — A vallás lelkünk tápszere. — Szép erény a hála, — nincs becsesebb nála. — Bármely vallású és nemzetiségű ember — felebarátunk — Ha Isten velünk: ki ellenünk? — A vallás a leghívebb barát: bölcsönktől a koporsóig kísér bennünket!“ . . . stb. stb., — minden osztálynak értelméhez külön-külön megfelelő mondatok, miket az ügybuzgó tanító minden különösebb képesség nélkül rögtönözhet, vagy a nagy szünetekben, csupa szórakozásból, akár egy egész tanévre valót előzetesen is készíthet.

Az egyes zsoltár- és dicséretversek leírása, lemásoltatása szintén hathatósan előmozdítja a vallásos nevelésben megkezdett munka sikerét; azonban igen helyesen teszünk akkor, ha az ily leírandó verseket már jóelőre megválogatjuk, kiszemeljük, mert nem mindenik alkalmas az említett célra, s vigyázzunk különösen arra, hogy azoknak tulságig vitt használása által unalmat ne ébreszszünk növendékeinkben; mert ez czéltévesztés volna s erkölcsi nyereséget nem, csak kárt ér-nénk el vele.

A hazai költészet remekei, gyöngyei s kiválóképen a vallási és erkölcsi tartalmú (irányú) költemények leírása és leírása — kellő magyarázat inellett — elősegíti nemes czélunk elérhetését, vagy legalább annak megközelíthetését; az ilyen darabokat aztán a növendékek nagy lelki örömmel, sőt mondhatni: valóságos lelkesedéssel másolják le, — nemcsak, de azokat be is emlézik, megtanulják és még az iskolán kívül is szavalgatják. S ha e szempontból is vizsgáljuk a dolgot, tapasztalni fogjuk, hogy az illetén iskolai vallásos nevelés a családban, a polgári életben is nagy erkölcsi hasznot hajt, azaz: egész életre kihatóvá válik.

(Nem kérdésből, csupán fenti állításom beigazolásául emlitem itt fel, hogy a többi közt volt két olyan növendékem, kiknek szülői még a szükséges irkára való krajezárt is megvonták gyermekeiktől. S midőn ők ezt illető panaszukat előadák: egy-egy irkával ajándékoztam meg őket azon szigorú meghagyással, hogy azt szépen és tisztán teleírva, vigyék haza s mutassák be szüleiknek, mint az én ajándékomat! — Pár hét alatt tele lett a két írka vallásos és erkölcsi költeményekkel és mondatokkal írva, s a szülői háznál be lőn mutatva. S az eredmény? Az lőn, hogy ezután a két gyermek édes anyja személyesen jött hozzám, mindegyik néhány krajezárt hagyva nálam gyermekeik részére, azon megjegyzéssel, hogy „mindenkor szívesen adnak irkára, ha abban nem valami haszontalanság, de olyan szép versek lesznek írva, mint az előző ket-tőbe: mert azokat ők is örömmel olvasgatják otthon“ . . .)

A ki nem képes maga szerkeszteni ily tartalmú verseket, mint fentebb is említettem, ha tehetségében áll, — válogasson

jeles költők műveiből s azokat írassa növendékeivel, — rájuk hagyván, hogy azokat be is emlézzék-e, vagy csupán leírják? Én, a magam részéről, csekély tehetségem szerint, mindig magam szoktam az ilyen írárdarabokat készíteni, leírván azokat — egyes, megfelelő kisebb részekre osztva — a nagy fekete táblára. Néhány írási óra alatt egy egész hosszú vers lemásoltatásával készen lehetünk.

Másik, és az előbbinél nem csekélyebb haszna az ily természetű versek lemásoltatásának az is, hogy a gyermekekkel már jóelőre megkedveltetjük a szív- és léleknemesítő költeményeket, a hazai szépirodalmat, költészetet; nemkülönben fejlesztjük jóízletét, fölkeltjük a gyermek agyában az önálló gondolkozást, és szívében a szépre, jóra és nemesre törekvési érzetét. S ha örülni tudunk a gyermeknek, midőn valamely — illemt s erkölcsöt nem sértő — népdalt szavalgat és dalol: mennyivel inkább örülhetünk, ha gyermekajkról halljuk zengeni a vallás és erkölcs örökbecsű igazságait s a honi költészet gyöngyeit, szavalgatva?!

Ime, talán sikerült némileg e szerény cikk szűk keretében bebizonyítanom azon állításomat, hogy a népiskolai írástanítás — összekapcsolva azt a jelzett dolgok gyakorlásával — egyik hathatós eszköze lehet a vallásos nevelésnek. Szerény, egyéni nézetek ezek csupán, de meggyőződésen és tapasztaláson alapulók. Vajha az itt felmutatott példának, az általam körülírt módszernek — követői, utánpótlói lennének, s vajha a közös munka, mely mindannyiunkra várakozik, minél nagyobb mérvben eredményezné a vallásosság, erkölcsiség — és így: Isten országának terjedését!

Azt hiszem, nem esalódom: mindnyájunk közös óhaját fejezem ki, midőn lelkem, szívem teljességéből kiáltom:

Ugy legyen!

Isten velünk!

Békés.

Jámbor Lajos,
fels. l. isk. ev. ref. tanító.

Közügyeink.

Vagyont öröklő város és egyház.

Nagy-Kőrös városa és ref. egyháza a közelebb elhalt Kalo esa Balázs földbirtokos végrendelete szerint, melyet a kecskeméti kir. törvényszéknél e napokban hirdettek ki, nagyszerű hagyományhoz jutott.

A szabadságharcz vitéz huszárcapitánya, ki aradi vár-fogságából kiszabadulta után majdnem két évtizedig gazdagságában visszavonultan élt, öröklött birtokait a legokoszerűbb mintakezelés mellett műveltetve, vagyonát közel félmilliónyi értékűre emelte.

Megemlékezik végrendeletében majd minden rokonáról, s kinek pénzösszeget, földbirtokot, kinek évi életjáradékot (240—600 frt) hagyományoz. Cselédjeiről is nemesszívűleg emlékszik meg, hagyván nekik egész évi bérükön kívül szolgálati éveik számához képest tekintélyes összegeket.

Díszes házát, mely nyolcz szobával, terjedelmes mellék-épületekkel, egy hold területen, szép parkban fekszik, a város öröklő ovodái helyiségül, — alapul hozzá 33 hold úgynevezett feketei földet (holdjának rendes ára 400—500 frt közt változik) és 46 hold nyilasit (holdja 200—250 frt közt van). Az

ovodába járó szegénysorsú kisdetek főleg a zordon téli időben még ingyen ebédet is kapnak, egyébként teljesen tandíjmentesen járnak az ovodába.

A ref. egyház és iskolák örökölték 12 darab első hazai takarékpénztári részvényt (mai érték 96 ezer frt). Ez a végrendelet szerint 350,000 frtra tőkésítendő s akkor a 300,000 frt kamatjövödelme kiosztandó a dunamelléki ref. egyházkerület, a nagykőrösi ref. egyház, főgymnasium, praeparandia és elemi iskolák között. Ebből a kőrösi lelkészek javadalmazásának növelésére évenként 800 frt, a főgymn. tanároknak 2200 frt, a praeparandiai tanároknak 1200, az elemi iskolai tanítóknak 2300 frt jut. A szegény tanulók convictusára, stipendiumokra 120 frt évi segély adandó.

Református létére a végrendelet 200 frt évi segélyben részesíti a róm. kath. egyházat; a róm. kath. és izr. tanítókat pedig évi 100—100 frt segélyben.

A 350,000 frtra felgyűlt alapból 50,000 frt a részvények évi osztalékaival együtt tovább tőkésítendő újabb 350,000 forintra, s ennek kamata ismét a jelzett célokra fordítandó.

Legnagyobb örökös a város lett, — kapván 264 hold tetleni birtokot (holdja 400 frt), 205 hold kocséri birtokot (holdja 200—250 frt); 15 darab n.-kőrösi népbanki, 30 darab czeplédi gőzmalmi részvényt, körülbelül 50,000 frt értékű instructiót, gabnaneműeket, készpénzt, takarékpénztári betétkönyveket, követeléseket és 13 holdnyi szőlő birtokot.

Ez összeg s e birtokok jövödelme is, előbb 350,000 frtig tőkésítendő s akkor 300,000 frtnak kamata kiosztandó, 50,000 frt pedig tovább tőkésítendő a birtokok jövödelmével együtt újabb 350,000 frtig, és így tovább.

A városi tanács köteles lesz évente egy népünnepélyt rendezni, a hol a szegénysorsú, példás erkölcsös életű nők és férfiak között erénydíjakat fog kiosztani. Továbbá az egy helyen huzamosabb ideig szolgáló hűséges cselédek állandó évi segélyben részesüljenek szolgálati éveik arányában; pl. a ki egy folytában 20 évig szolgált egy családnál, az a férfi cseléd 80—100 frtnyi, a nő cseléd pedig 50—60 frtnyi évi nyugalompénzt élvezzen, hogy öreg napjaiban a megélhetés keserű gondjainak ki ne legyen nagyon téve.

A fenmaradó kamatjövödelemből, valamint az ismét 350 ezer frtra növekedett újabb tőke jövödelméből a város szegénysorsú munkásai segélyezendők olyformán, hogy a városnál állandó foglalkozást találjanak utak, utczák rendezésénél, jó karban tartása körüli munkáikért.

Ha a jövödelem később megbírja: állandó színház is emeltessék s a színtársulat subventiót is kapjon.

Abban az erős hitben tettem le — írja végrendelete záró soraiban — egyszerű polgár szerénységével vagyonom legjelentékenyebb részét egyházam és városom oltárára, hogy előhaladását és boldogulását az általam vázolt kereten belül saját kezükbe tettem le.

Megjegyzendő, hogy Kalocsa Baláznak 1891. okt. 9-én elhalt neje Ferenczy Anna ugyanily szellemű végrendeletében szülővárosát, Kecskemétet tette mintegy 70—80,000 frtnyi vagyona örökösévé.

Nagykőrösi.

A reverendához.

Általánosan ismeretes azon összeütközés, mely Sárospatakon a hittanhallgatók és a választó polgárok között történt.

Egyik protestáns lap (a Közpapok Lapja) szerint egyházunk jó hírnevét csorbító ily esetek lejátszódhatnak Debreczenben is... Miért épen itt, hisz hazánkban van más ref. theologia intézete is!! Talán azért, mert csaknem egy fél emberöltővel ezelőtt voltak oly theologusok Debreczenben, kik saját vallomásuk szerint, annak nyujtották a babért, ki legtöbbet és legjobban tivornyázott? Vagy azért, mert „nagy botosuk“ gigászi erővel, ősi héroszként félezer magyart nyúlfalkává változtatott? Valóban dicső tett lehetett, s mi, a gyöngye utódok szerényen ismerjük el e tekintetben gyarlóságunkat. De nem irigyeljük tőlük a borostyánt és nem is törünk rá, mert „tempora mutantur et nos mutamur in illis“. — Ma nem vederrel mérük s kupából iszszák a bort Debreczenben, mert a mit a philloxera meghagyott, annak még a liter is nagy s pohárból is elkél, annyira, hogy a polgárok pénzért sem adnának tán a deáknak, nem hogy, mint régen, minden lakadalomra, minden keresztelőre, minden disznótorra s minden dinom-dánomra meghívnák. Tán el se mennénk!? Már a fokosnak is lejárt a kora, úgy hogy csak nagy vásárok alkalmával s akkor is elvéteve lehet látni egyet-egyét, meg a színpadokon, s ennek megfelelően mi sem hordunk nagy botokat, mint hajdan a botosok tehatték.

Különben, ha a körülmények nem változtak volna is meg ennyire, még sem következik, hogy okvetlen úgy éljünk, mint ez akadémia eddigi növendékei, mert ugyanazon okok különböző okozatoknak válhatnak szülőanyjává, s valamint ugyanazon fának nem minden gyümölcse, ugyanazon apának nem minden gyermeke, ugyanazon alma maternek nem minden sarja egyenlő.

A mi pedig a lehetőséget illeti, ha az sem elképzelhetetlen, hogy az Ur holnap nem hozza fel az ő napját sem a jókra, sem a gonoszokra, akkor mikép volna lehetetlen az, hogy Debreczenben is megeshetik egy a szóban forgóhoz hasonló incidens! Azonban, ha megtörtént volna s ha megvalósulna is, mi nem zúgolódnánk e kérdésért: „mi az oka ennek?“ Nem, mert tudjuk, sajnosan érezzük, hogy minden hittanhallgatónak s minden igaz lelkésznek fáj ilyet látnia egyháza keblében, s orvosságot, gyógyító balzsamot az indító ok bizonytalansága miatt nem ajánlhatni Gileádból. Nem, mert az a gyógyír, melyet jótállás mellett akar kelendővé tenni ajánlója, oly balzsam, melynek hiábaavalóságát bizonyítani tán szükségtelen is; s ez nem egyéb, mint a r e v e r e n d a, a papi öltöny.

Valóban csak öntudatlan gyermekkorom tovaszállt éveiben hittem oly bűvös erejű, csodálatos hatású felöltő létezésében, mely láthatatlanná, s ha kell, angyallá változtatja a romlandó embert egy pillanat alatt s halandói tulajdonságából kivetkőzteti; de később meggyőződtem e mese valótlanágáról.

S íme most álmaim után egy szép napon arra ébredék, hogy okos ember véleménye szerint valósággal létezik, ha nem is bűbajos felöltő, de reverenda néven oly ruha, mely hordozóját függetlenné teszi indulataitól, hajlamaitól, sőt a felcsigázott szenvedélyek kerengő örvényében elnémítja a sátán csábító szavát is. Kétségbeejtő állapot... Mert vagy vissza kell helyezni magamat, tapasztalataimról lemondva, gyermek illúzióim egykori tarka világába, vagy azon elv alapján: „errare humanum est“, megengedni, miszerint azon állítás alapja egyszerűen tévedés. Én ez utóbbira határoztam el magam, habár, midőn ama határozott „jót állunk“ kifejezésre gondolok, kedvem volna gyermek lenni újra, mert úgy hangzik fülemnek, mint valami emberfeletti szózat, mely hatalmá-

nak és mindenhatóságának tudatában, akarata megvalósításában nem ismer semmi akadályt; azonban én lelkiismeretem megnyugtatója érdekében nem „pluralis majestatis“-t, hanem „frói többesszám“-nak tekintem egyszerűen, s elhítem magammal, hogy az író is csak ember, ki nem mindig képes az ígérete s ítélete elé gördülő gáncsokat szétmálasztani. S teszem ezt azért, mert a ki így ígér, nem gondol balandó voltára, s elfeledi, hogy a Mindenható előtt csak „egy porszem — ő is — a mérlegen“; a ki pedig így ítél, az vagy nem ismeri a történelmet, vagy nincs tekintettel arra, már pedig „historia est magistra vitae“. Erre tekintettel kell lennünk okvetlen ily állításoknál, mert a mult viharos tüneményeinek még szennyje is alkalmas néha a jelen, vagy a jövő kivívandó sikereinek biztos alapjául. Volt idő, midőn, mint valamely szerves egésztest alkotó félelmes hadsereg, a vén Európának minden papja reverendába öltözött, s ennek ellenére még a papok papja, Péter apostol utódja, a fejedelmek ítélő bírójja, a híres „Dei vicarius“ is, magatartása s es-lekedetei által méltán kiérdemelte azt a hagyományos sententiát, melyet a kor közvéleménye szentesített s melynek balul csengő tartalma ez: „nem volt olyanemű gonoszság, mi Rómában a pápai palotában el ne követtetett volna“.

S ha ilyen volt büszke koronájuk, milyenek lehettek ők maguk?!

Bizony a néprege által halhatatlanított II. Frigyes nem hiába nyilvánítja tiszta meggyőződésének igaz tudatában kora papjainak életét az apostolok pályafutásával homlokegyenest ellenkezőnek, mert kéj- s gyönyörhajhászásukban hivatásukról, önmagukról s igaz Istenükről megfélekedve, magukat aljas orgiák mocsarába dobták, s telhetetlen önzésbe merülten „vallásuk a gazdagság bőségében fojtatott meg“.

Vagy talán a mai viszonyok alkalmasabbak a reverenda varázshatalmának bebizonyítására, mint amazok voltak?! — Circumpice! . . . Nem tartaná-e korunk minden elfogulatlanul s higgadtan gondolkozó feje helyes és észszerű erkölcsi ténynek, ha mint a pápai nagyravágyás egyik foszlánya, szétszakadna a papnőtlenység roncsoló bilincse, s ebből kifolyólag a reverendát — papi öltönyt — is a következő nemzedék csak hírből ismerné, mint oly külsőséget, mely régóta kezdett divatból kimenni, de valódi világát csak akkor élte, midőn a tudatlan emberiség babonás tömegére ez inkább hatott, mint bármely belső igazság.

Hogy ma már mennyire őrzi meg a reverenda a papok szeplőtlenességét s mennyire nem hat a hívőkre, bizonyítja a katolikusoknál elterjedt s általánosan ismert azon szólásmód: „mígamnál bűnösebb embernek nem gyónok“.

Debreczen.

Csia Kálmán,

2. éves hittanhallgató.

(Vége köv.)

Irodalom.

Templomi énekek hangzatai. A ref. vallású népiskolai és algimnáziumi növendékek használatára a kecskeméti ev. ref. egyháztanács megbízásából szerkesztette Mihó László, ev. ref. énekes, népiskolai és főgimnáziumi énektanár. Ára 40 kr.

A népiskolákban az énektanítás hangjegyek után történjék-e, vagy pusztán hallás után, — még mindig eldöntetlenül áll. Tanügyi lapokban e kérdés még nem szorult le a

napirendről; ellene vagy mellette most itt, majd amott látunk egy-egy szenvedélyes hangon írt cikket megjelenni, a nélkül, hogy a kérdés csak egy lépéssel is közelebb jutna megoldásához. Sokan teljesen mellőzendőnek tartják a hangjegyek után való énektanítást, tekintettel a népiskolai énektanítás céljára, mely nem lehet más, mint a gyermeki fogékony kebelben a nemzeti, hazafias és vallásos érzelmek felébresztése, ápolása és fejlesztése, valamint a kedély művelése, mit a lélekölő és elmeötrő kórák — mint mondani szokták — nemhogy előmozdítanának, hanem inkább gátolnak. Mások az éneklésben való öntudatoság szükségességét hangsúlyozzák, s ez alapon követelik, hogy a hangjegyes énektanítás a népiskolákba is bevitessék. Hogy e kérdésben a közvélemény még nem tudott megállapodárra jutni, onnan van, hogy a rendszeres vagy hangjegyes énektanítás kipróbálva nincs. Maguk a tanítók erre kötelezve, sőt mondhatjuk, eléggé kiképezve sincsenek; félnek az ismeretlen nehézségektől s a járt ösvényről letérni nem akarnak. Pedig azon kevesek, kik magukban képességet érezve, elég bátrak a régi rendszerrel szakítani, meglepő, sőt bámulatos sikert tudnak felmutatni. És miért volna lehetetlen a népiskolai növendékeket rendszeres gyakorlás útján két vagy három év alatt odaképezni, hogy egyszerű énekeinket a lehető legegyszerűbb hangjegyzés szerint hibátlanul leénekeljék, mikor e végből nyolcz, vagy legfeljebb tíz hangnak különféle változatban és irányban való begyakorlása elegendő. Vajjon azon növendékek, kik egyetlen év alatt az írás és olvasás tudománya megszerzésének nehézségeit — igaz, hogy rendszeres oktatás és gyakorlat mellett — le tudják küzdeni, amarra már nem volnának képesek? Mihó úr a hangjegyes énektanítás híve, s művével épen arra akar útmutatást adni tanítótársainak, hogy miként lehet és kell a népiskolai növendékeket az énektanításra szánt csekély idő alatt fokozatosan odaképezni, hogy a zsoltár- és énekdallamokat az általa közölt egyszerű hangjegyzés szerint öntudatosan és biztosan leénekeljék Szerzőnek férfias erélye s a bátorság, melylyel az előtte álló akadályokkal szembeszáll, érdeklődést kelt, rokonszenvet ébreszt s előismerést szerez. Mihó úr az előszóban nem kis önérettel hivatkozik az általa elért eredményre, — ebben nincs okunk kételkedni, — s bizonyára e siker buzdította, hogy könyvének közrebocsátásával az általa kipróbált és jónak tartott rendszert a nyilvánosság előtt bemutassa. Helyes! A világosságot nem kell véka alá rejteni. Ámde oly művel szemben, mely új irányt jelöl, e mellett úttörő és vezérszerepre vállalkozik, kétszeresen jogosult a tárgyilagos kritika, s midőn erre vállalkozunk, tisztán ügyszeretből teszszük azt; és míg egyfelől teljes előismerésünket fejezzük ki szerző ügybuzgalma, nemes célú és hasznos munkálkodása iránt: másrészt semmiféle tekintetek nem riasztanak vissza bennünket, hogy a műben mutatkozó hibákra rá ne mutassunk.

Mihó énektanítási rendszeréről a mű előszavában adott rövid útasításokból, az ezt követő 33 gyakorlatból, s legkivált az általa felvett 132. zsoltár- és dicséretdallamból, melyek rendszerének megfelelő sorrendben követik egymást, — tiszta fogalmat lehet szerezni. Fokozatos előhaladásban először a C dur skála 8 hangját gyakoroltatja be (28 gyakorlat és 11 dallam) az egyvonású oktáva hangjegyein, közben az alsó *a* hangra és a felső *d* hangra is (5. 7. 8.) kiterjeszkedvén. Ezután a hangjegykört kiterjeszti egészen a kétvonású oktáva *a* hangjáig (12—21). Majd feltűnik a negyedik lépcső emelt hangja, a *fisz*, előbb az egyvonású (22—29), majd a kétvonású oktá-

vában (30—35), azután ismét az alsó oktávában (36—47). — Ezután a hetedik lépcső mélyített hangját a *b*-t veszi fel (48—54). Következnek az a *moll* és e *frigi* énekek emelt hangok nélkül, később emelt hangokkal (58—98). Azután a *d* alaphangú *moll*, illetve *dori* dallamok jönnek előjegy nélkül (99—106), azután emelt hangokkal (107—116), végül *b* társaságában (117—132). Ime szerzőnek habár nem tökéletes, de mindenesetre sikerrel használható rendszere. Csak néhány megjegyzést teszünk rá. Mihó úrnak azon törekvése, hogy a felvett dallamok a vonalzat elején előre kitett emelő vagy mélyítő jegyek nélkül legyenek lehangjegyezve, azzal bosszulta meg magát, hogy igen sok éneket vagy nagyon mély, vagy nagyon magas hangfekvésben kellett alkalmazni, szerző a tanító belátására hagyván, hogy a magasabban írt dallamokat alacsonyabb, — a mélyebben írtakat pedig magasabb hangkörben énekeltesse. A hangjegyzés egyszerűsítésének ezen túlhajtása sem nem új, sem nem helyes. Ivánka Sámuel ilyen átirásban adta közre Egyházi énektárában templomi énekeinket. Nem lehet ezt helyeselni azért, mert a növendék nem tudja magának megmagyarázni, miért van az, hogy ugyanazon helyre, például a harmadik közre írt hangjegy egyik éneknél (CXXXV. zsoltár) a legmagasabb, — másik éneknél ellenben (XCVI. zsoltár) majdnem a legmélyebb hangot jelenti. — A hangjegyzés a hangoknak nemcsak viszonylagos, hanem valódi magasságát is jelzi, s szükséges, hogy a tanuló az ugyanazon helyre írt hangjegy alatt mindig ugyanazon magasságú hangot értsen. Igaz, hogy a vonalzati előjegyek gondos elkerülése folytán a Mihó úr dallamátírása valamennyire egyszerűbb lett, de a mennyiben a hangkört e végből két oktáván is túl kellett (a kis oktáva *a*-jától a kétvonású *h*-ig) terjeszteni, újabb nehézség állott elő a tanulóra nézve, mert nem tíz, hanem tizenhat hangot kell e miatt vele begyakoroltatni. Mindez elkerülhető lett volna, ha szerző legalább a *b* előjegynek elől kiírásával megbarátkozott volna; hiszen ez rendszerének keretébe úgyis könnyű szerrel beilleszthető lett volna, hozzá még a tanulóknak sem okozott volna nehézséget. Szerző ugyanis ezen előjegyet dallam folyamán már a 48-ik számú éneknél alkalmazásba veszi; ha tehát a tanuló itt csakugyan különbséget tud tenni az *ab*, *bc*, *ah*, *hc*, sőt jóval előbb az *ef*, *fg*, *efisz* és *fiszg* hangviszonyok között, semmi ok sincs a többi éneknél arra, hogy a *b* használatától elálljunk. Helyesebb lett volna tehát a magas fekvésű *C* durbeli (12—21, 30—34) és *A* moll-beli (72. 74. 77. 80. 84. 109. 112. 115.) dallamokat az alsó ötöd hangra (*F* és *D*) helyezni át, elől egy mélyítő jegyet kiírván. Így látjuk ezt a régi énekeskönyvekben is, melynél egyszerűbb, természetesebb és következetesebb hangjegyzésre hasztalan törekszünk.

Szügyi József.

(Vége köv.)

A Károlyi Gáspár és Káldi György bibliafordításai és a Károlyi-biblia védelme. Irta Rác Kálmán, sárospataki theologiai segédtanár. E dolgozat részletként a Sárospataki Lapokban jelent meg s most mint külön lenyomat is kiadatott. Szó van benne arról, hogy a Károlyi és Káldi bibliafordítását miféle körülmények hozták létre, továbbá, hogy mely forrásműveket használtak a fordítók, miben térnek el egymástól, miféle támadásokat intéztek Károlyi fordítása ellen Káldi és Pázmány s újabban Ballagi. Végül köszönetet mond a szerző Radácsi György theol. tanárnak, a ki

őt e dolgozat megírása közben támogatta. A csinos kiállítású füzet ára 50 kr. A befolyó tiszta jövedelem a „Károlyi-alap“ növelésére fordítatik. Ajánljuk.

A „Vasárnapi Ujság“ februárhó 28-iki száma a következő tartalommal jelent meg: „Báró Bánffy Dezső, a képviselőház új elnöke“. (Arczképpel). — „Volkánok“. Költemény Kisteleki Edétől. — „Nagy imposztorok. II. A Rákóczyak prófétája“. — „Egy ismeretlen intézet“. (Képekkel: 1. A meteorologiai magyar királyi központi intézet Budán. 2. Az intézet csillagvizsgálója. 3. Az ó-gyallai csillagvizsgáló. Konkoly Miklós fényképei után rajzolta Hány Gyula); Kohányi Gyulától. — „A japáni nagy földrengés“. (Képpel: Hegyszakadás az Asamayama vulkán-hegységben, Japánban). — „Az 1892-iki nagy háború“. (Képekkel: 1. Skierniewiecze ostroma. 2. Az alexandrovói ütközet). — „I. Napoleon és kora“. (Képpel: „A gárda meghal, de meg nem adja magát!“). — „Gyors utazások“. — „Korelnökök és elnökök az új országgyűlésen“. (Br. Bánffy Miklós, gr. Andrássy Tivadar, Bokros Elek, Madarász József, Janicsáry Sándor és Csanády Sándor arczképpel). — „Híres bálók“. — „Londoni divatlevél“. (Képekkel: 1. Báliruha. 2. Legújabb londoni kalapminta). — „Vagyont öröklő város és egyház“. — Irodalom és művészet; Közintézetek és egyletek; Egyveleg; Sakkjáték; Képtalány stb. rendes heti rovatok. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre 2 frt, a „Politikai Ujdonságok“-kal együtt 3 frt. — Ugyancsak a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető a „Képes Néplap“ legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre 1 frt 20 kr.

Különfélék.

Néhai Révész Bálint püspök irodalmi hagyatéka. Lapunk szerkesztője, mint megbold. Révész B. püspök irodalmi hagyatékának kiadója kéré leveleket intézett az összes ev. ref. és ág. hitv. ev. püspök urakhoz, kérve őket a nagynevű egyházi férfiú hátrahagyott, kiadandó művei támogatására, saját egyházkerületeikben püspöki körlevél általi ajánlására. Két ág. hitv. ev. püspök, főtiszt. és mélt. Karsay Sándor és Zelenka Pál urak hozzánk intézett szívélyes hangú leveleikben tudatták már velünk, hogy örömmel ajánlják e műveket egyházkerületeik lelkészei, hívei figyelmébe. Tiszántúli ev. ref. egyházkerületünk püspöke, főtisztelendő Kiss Áron úr pedig a következő, meleg hangú, szép levelet intézte e kiadványok ügyében egyházkerülete espereseihez: „Meg vagyok győződve, hogy egyházi lapjainkból, valamint Hornyánszky Viktor budapesti könyvkereskedő úrnak a nagy. esperesi hivatalokhoz megküldött megrendelési felhívásaiból értesültek már nagytitiszt. esperes urak, hogy a magyar ev. ref. egyház elhunyt nagy szónokának, e tiszántúli ev. ref. egyházkerület üdvözült püspökének, az áldott emlékü Révész Bálintnak még meg nem jelent irodalmi művei a nagytitiszt. Csiky Lajos theol. tanár úr szerkesztése mellett fentnevezett könyvkereskedő úr által még a jövő 1893-ik év okt. haváig ki fognak adatni. A ki Révész Bálint igaz vallásos lelkületét, ihlett eszmevilágát ismerte, ki hő szívből eredett s szívhez szólott szavait hallotta, ki már eddig megjelent épületes műveit tanulmányozta és azok közkedvességét tapasztalta: az minden további magasztalás nélkül is fogja tudni becsülni a Révész Bálint még meg nem jelent összes műveinek, jelesen különféle alkalmi és halotti imádságai-

nak, alkalmazásainak, orációinak, közönséges, ünnepi, alkalmi és liturgiai beszédeinek ezen gyűjteményét. Ennélfogva ajánlom e megrendelési felhívást én is nagytiszteletű esperes uraknak és általok minden lelkipásztor-társunknak, hogy azt írják alá, tőlük telhetőleg pártolják, s buzgóságukról ismert, értelmesebb hitrokonainkkal is aláíratás végett közöljék. Az élő íge fog visszahangozni e könyveknek minden lapjáról hozzájuk, mely elevenít, üdít, hittel, reménnyel és szeretettel boldogít! Azért szerezzék meg azt úgy, mint a megrendelési ív megkönnyítő módozatai rájuk nézve lehetővé teszik. Tisztelettel. Debreczen. 1892. márczius 4. Kiss Áron, püspök.

Köszönetnyilvánítás az ország ev. ref. lelkészi karának.

Elmult egy éve, hogy b. e. püspökünk, főtiszteletű és méltóságos Révész Bálint úr, nagybecsű ajánlásával ellátva, 3 ezer gyűjtő-ívet küldött szét egyháztanácsunk a haza lakóihoz, a szélrózsa minden irányában. Segítséget kértünk ebben, nagy vallási és nemzetiségi missiót teljesítő, de a sorsnak így sok és nehéz megpróbáltatásain keresztülment, s több ízben elemi csapásokat szenvedett szegény egyházunk számára. Segélyt kértünk templomunk felépíthetősére, mely itt, az éjszakkéleti Kárpátok bérézei között, a haza legszélső ev. ref. egyházában, évtizedek óta befejezetlenül áll, — mely fájdalomra ev. ref. vallású híveinknek. Ha ezer nyelv volna számban, még akkor sem volnék képes kifejezni azt a boldog érzelmet, mely szívemet, lelkemet áthatja most, a midőn e gyűjtő-ívek eredményéről számolni s mélyen tisztelt lelkésztársaimnak a gyűjtés terén kifejtett buzgólkodásokért köszönetet mondani akarok. A hozzájuk befolyt kegyes adományokat, időről-időre megköszöntem és nyugtáztam én helyi lapjainkban, de ezek csak kicsiny körben lévén ismerősek, a nagy közönség mind ez ideig nem nyert tudomást a gyűjtés eredményéről. A főösszeget e jelen alkalmammal tudatom, de szándékom van egy részletes kimutatást is szerkeszteni, melyben az egyes helyekről begyűlt összegeket külön kitüntetem, s azt kinyomatva, az egyes egyházakhoz s hitbuzgó testvéreinkhez megküldöm. E kimutatásban külön meg fogok emlékezni azon egyházakról, a hol lelkésztársaim becses engedelmevel személyesen is megjelentem, s egyházi beszédet tartva, hitrokonainkat adakozásra hívtam. A gyűjtő ívek s körútam alkalmával tartott felhívásom eredménye: tizenkétezerszáznegyven forint 20 kr-ra megy. Ezen összegből egy tekintélyes rész, körülbelül 4 ezer frt, — lelkésztársaim buzgólkodása folytán gyűlt össze. Sietek ennyit tudatni e b. lap olvasó közönségével. Jövőre többet. M.-Sziget, 1892. márcz. 2. Szikszay Zoltán, ev. ref. lelkész.

Lelkészjelölés Debreczenbe. Nem fog senki csodálkozni azon, hogy a debreczeni egyház lelkészi állomására beérkezendő pályázatok s a kijelölés sorsa iránt az eddigieknél fokozottabb mérvű volt az érdeklődés. Tudjuk, hogy a debreczeni egyház azzal tisztelte meg eddig első sorban bizonyára magát, aztán az egyházkerületet, ezek által az új püspököt, hogy püspökválasztás után lelkészeül az új püspököt szokta megválasztani. Az ily választás könnyen ment a régi eljárás szerint. De nem úgy most. A sorompó a nyílt pályázat útján nyitva állott bárki előtt. A közönség velünk együtt rég talál-gatja, vajjon akad-e Izráelben bátor férfiú, a ki megválasztott püspökünk mellett megjelenik a sorompó előtt, hogy megkísértse a harcot a babérért... De lássuk az eredményt. Pályáztak hárman. Egyik Jancsó Lajos maros-ujvári lelkész,

a ki azonban értesülvén a debreczeni egyház sajátos körülményeiről, egész tisztelettel s lelkészhez illő dícséretes szerénységgel idejében visszalépett a pályázatról. Nem így a másik, Penteke Ferencz, ér-szentkirályi ev. ref. lelkész és a „Köz-papok Lapja“ érdemes szerkesztője, ki igenis, beadta és fen-tartotta a maga pályázati kérvényét, de nem tudott (vagy nem akart) tudomást venni a mi mostani választási viszonyainkról, s mi természetesebb, minthogy az is kitélt tőle, hogy pályázati kérvényét nem tudta kellőleg felszerelni... E miatt aztán nem jelölhették. Sejtjük ugyan, hogy ez ellen még felebbezés is történik s talán még sok minden egyéb. Ily körülmények közt a f. hó 3-án Derecskén tartott lelkészjelölő bizottsági gyűlésen főtiszteletű Kiss Áron püspök úr egyedül jelöltetett ki a szóban levő lelkészi állomásra. Mi részünkről nagyon ör-vendünk azon tapintatnak, hogy tisztántúli egyházkerületünk lelkészei közül senki sem lépett sorompóba püspökünk ellen. A kijelölő bizottság tagjai voltak, az egyházmegye részéről: Dávidházy János esperes, László János, Nagy Lajos, Fráter Gyula; a debreczeni egyház részéről: Némethy Lajos, Beke Mihály és Somogyi Pál. A választás, úgy tudjuk, folyó hó 27 én lesz.

Lelkészjelölések. A szegedi ev. ref. egyház lelkészi állomására egyhangúlag kijelöltettek: Bereczk Sándor szegedi időközi, Fa István pancsovai rendes, Kassai Béla bárándi időközi, Nagy Károly ref.-kovácsházi rendes, Szondy Béla t.-roffi időközi lelkészek. — A püspök-ladányi lelkészi állomásra pedig 15 pályázó közül f. hó 4-én Debreczenben kijelöltettek: Czike Ferencz t.-ladányi, Eröss Lajos földesi, Kálmán Dezső újfehértói, Dr. Márk Ferencz n.-harsányi és Tóth Lajos t.-dobi lelkészek.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hoz-zánk bejött pénzekről. A n.-bányai egyházmegyében levő eg-rii egyházközség (u. p. Mikola, Szatmármegye) lelkésze, Mag-goss Ferencz úr, 6 frtot küldött be hozzánk, ezt írván: „Az egrii ev. ref. egyház előljárósága a Magy. Prot. Irod. Társaság népies kiadványa javára küldi e 6 frtot, mint az egrii ev. ref. egyház egyszersmindenkorra szóló adományát“. — Szabó La-jos, h.-hadházi lelkész úr pedig 2 frtot küldött ezen sorok kí-séretében: „E 2 frtot a Prot. Irod. Társ. népies kiadványai ré-szére küldi felerészben a pap, felerészben Kálmán Gábor pres-byter. Ezen kívül tudatom, hogy az egyház a rendes tagok közé beiratkozott s ez évi díjat a titkárhoz Budapestre már elküldtük“. Bejött az Irod. Társ. javára újabban hozzánk 42 frt 15 kr, s a két ízben Budapestre már feküldött 657 frt 69 krral együtt 699 frt 84 kr. Szerkesztőség.

Evang. ref. zsinati tárgyakról. Irta Presbyteri Já-nus. Kapható Pfeifer Ferdinándnál Budapes-ten. Ára 40 kr. Lapunk zártakor kaptuk e füzetet, mely a névtelen szerző kitűnő tollából több fontos zsinati tárgyról mondja el önálló véleményét. Közelebb bővebben méltatjuk e munkálatot, most pedig melegen ajánljuk azt főként a zsinati atyák figyelmébe.

Szerk. posta. J. L. Békés: Tiszteletpéldány küldése iránt intézkedtem. Újabb küldeményét köszönöm; sor kerül reá. — K. I. Rév. Lehetőleg közelebb feleletet adunk kérdéseire. — A debreczeni tornaegylet felhívása ki van már nálunk szedve, de csak a jövő számba tudjuk beszorítani.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**